መጅልስ ኣምን ወለዛልም ቀራራቱ ድድ ኤረትርየ

(7ይ ክፈል)

እብ ዶ/ር ኣሕመድ ሐሰን ድሕሊ

በሊስ እግል ዛልም ሸክዋት ምጅልስ ኣምን

3. ናይለ ወክድ ለሀይ ሕኩመት ኣቶብየ፡ ዲብ ፌብራይር 2008 ዲብለ እግል ሰልሲተን ድወል (ኤረትርየ፡ ኣቶብየ ወጅቡቲ) ለለትሐዳድድ ደብር ሙሰ ዐሊ ስለሕ ክቡድ ክምሰል ተክለውቱ፡ እሊ ክሉ መሻክል ሕዱድ ኤረትርየ ወጅቡቲ መጽአ። መጥ-መጠር እሊ ኣቶብየ ለነስአተ ምስዳር ህዬ ዲብ ጅቡቲ ለዐለት ቅወት ኣሜሪከ እስክ ቅብለታይ እንክር ሕዱድ ኤረትርየ መጽአት። ሕኩመት ኤረትርየ፡ ዲብ እንክር ግብለት ምውዳቅ ጸሓይ ወግብለት ናይ ሕዱዱ እት ገብእ፡ እግል ሐረከት ዐክሰርየት ኣቶብየ ወኣሜሪከ ምን ቅሩብ ታብዑ ዐለ። ዲብ ክእነ ቴለል እት ሕነ ህዬ ዲብ ዮም 23 ኣፕሪል 2008 ኣሚር ቀጠር ለዐለ ሐመድ ቢን ከሊፈ ኣልሳኒ እስክ ርኢስ ኢሰያስ ኣፈወርቂ ተለፎን እንዴ ዘብጠ፡ ርኢስ ጅቡቲ እስማዒል ዑመር ገሌ “ኤረትርየ ዲብ ባካት ናይ ሕበር ሕዱድና ቅወት ብዝሕት ተኣሸፍፍ ህሌት” ዲብ ልብል ሸክወት ክምሰል ቀደመ እቱ ሐበረዩ። ዲብለ ጻብኢት ትሉሊት እብ ወካለት” ዲብ ሐንቴለ ልብል፡ ኣርእስ ውዛረት ካርጅየት ኤረትርየ ዲብ ዮም 19 ኖቨምበር 2008 ለኣዳለዩ ሽሬሕ ብሁል ክምሰለ ህለ፡ ርኢስ ኤረትርየ “እለ ቀድየት እለ ቀደም እለ ክሉ ረኣሰ ሳምዐ ይኣነ፡” ዲብ ልብል እግል ኣሚር ቀጠር በልሰ እግሉ። እንዴ ኣትለ ርኢስ ኢሰያስ ኣፈወርቂ “ርኢስ እስማዒል ገሌ ዱቅሪ ምስልዬ ምን ልትዋጀህ ሰኒ ዐለ።

እብ ኣማን ምሽክለት ህሌት ገብአት ምንገብእ፡ ኣነ እብ ጀሀቼ እስክ ጅቡቲ እግል ኢጊስ ዱሉይ ኣነ። ርኢስ ገሌመ እስክ እስመረ እግል ልምጸእ ቀድር። እግል

ክልኢቱ ኢልትከበቱ ገብአ ምንገብእመ ዲብ አደውሐ እግል ንትዋጀህ እንቀድር” እት ልብል ሐበረዩ። አሚር ቀጠር እብ ጀሀቱ እግለ “ሰኒ” ለቤለዩ ረአይ ኢሰያስ አፈወርቂ ትከበተዩ። ርኢስ ኤረትርየ በዳሪት እንዴ ነስአ፡ እብ ሰበት ሐቂቀት ናይለ ጅቡቲ ለአቅረበተ ሸክወት እግል ኣመሮት፡ እተ ምዕል ለሀ አስክ ርኢስ ጅቡቲ እንዴ አተሰለ ረክበዩ። ርኢስ ጅቡቲ ህዩ “ቅዋቶም ዲብ ሕዱድነ ጽጉዕ ክምሰል ህለ ሰምዐኮ” እት ልብል በልሰ እሉ። ርኢስ ኤረትርየ እብ ጀሀቱ፡ በሊስ ርኢስ ጅቡቲ ክምሰል ተሐበረዩ፡ አስክ እስማዒል እንዴ አተሰለ “ምዱል፡ ዔማት ናይ እለ ሐብሬ እለ ምንቱ?” እት ልብል ትሰአለዩ። ርኢስ ጅቡቲ “ሐበረውኒ” ዲብ ልብል በልሰ። እንዴ ጸንሐው ዲብ ናይ ደዓያት ፌራሮ ለትነፈዐው እቡ ፈረንስዩን ለትናወለዉ “ስወር” ክምሰል ህለ ላኪን ይሐበረዩ። ርኢስ ኢሰያስ አፈወርቂ ለደዓያት ለሀይ ምን አማን ለሬመ ክምቱ እግል ተንጃሁ ርኢስ ጅቡቲ እንዴ ሐበረ፡ ክምሰልሁ ላተ ምስዳር እግል ልንሰእ ለዳርክ አስባብ ክምሰል ይህለ ንየት ኤረትርየ ግውርነት ሰኔት ወመዓወነት ክልኢቱ ገባይል አደቀቦት ክምተ አብረሀ። ርኢስ ጅቡቲ እብ ጀሀቱ “በሊስ ሰኒቱ፡ እብ ጀሀቼ ህዩ ፈንጎሕ ዮም 24 ኣፕሪል 2008 እግል አተስል እትካቱ” እንዴ ቤለ ትሳረሐ ምኑ። ምናተ ክምሰል መውዕዱ ይአተሰለ። እብ ቃብል እሊ ውቂላም ዙባጥ ዲበ ባካት እግል ልሸፈፍ ለተአዘዘ ጄሽ እንዴ ተለዩ፡ አስክ ሕዱድ ኤረትርየ ወጅቡቲ ጌሰ። ቀደሙ ለይዐለ አከይ-መቅርሕ እንዴ ከልቀ ህዩ ዲብ ዓሲመት መዲነት ጅቡቲ አቅበለ። ምናተ ቅያደት ጄሽ መዳፌዐት ኤረትርየ እብሊ በርናምጅ እሊ ለትከለቀ አከይ-መቅርሕ ወቅብብ ለዐለ እቱ መዋዲት ምን ገበዩ እንዴ ኢሸክፍ፡ ምስል ጄሽ ጅቡቲ እብ ናይ ሕውትነት ደሚርቱ ለተዓመለ ምስሉ።

4. ሐቆ ስስ ሳምን ናይለ ፍንጌ ርኢስ ኤረትርየ ወተንጃሁ ርኢስ ጅቡቲ እብ ተለፎን ለተሃገው እቱ ወክድ፡ እብ ፍንቱይ ዲብ ዮም 10 ጁን 2008 ዐሳክር ጅቡቲ ጽልመት እንዴ ሔገው ዲብ ረአስ ውሕዳት ኤረትርየ እብ ቀናብል እደይ ለተ’ለ ህጁም ከስተው። ውሕዳት ኤረትርየ ምስለ ክሉ ለዋጀሀዮም ህጁም፡ ክምሰለ አሰልፍ ለእቤሉ፡ ወሳይቅ ውዛረት ካርጅየት ኤረትርየ ክምሰለ ለሐብሩ፡ ቅያደት መርከዝየት ኤርትርየ ምን ረድ ፍዕል እግል ልትጀመሎ አው እግል ልደገኅ አዘዘዎም።

5. ግራሁ ዮም 11 ጁን 2008 ህዩ ጄሽ ጅቡቲ እብ ጥያራት እንዴ ትሰደ ድድ ውሕዳት ኤረትርየ ድቁብ ህጁም ሀረሰ።

6. ክምሰለ ወሳይቅ ሕኩመት ኤረትርየ ለለአክዱ ህዩ ውሕዳት ኤረትርየ፡ ዲብ ቀደሞም ለገብአ ልግበእ ብዕድ ሕርያን ሰበት ይዐለ እሎም፡ ዲብ ዮም 12 ጁን 2008 ናይ መዳፌዐት አርወሐት ሐቆም ትነፈዐው።

7. ሕኩመት ጅቡቲ ዲብ አስመረ ለዐለ ሰፌረ ዲብ ዮም 14 ጁን 2008 ትስሕብ ዲብ ህሌት፡ እግል ሰፌር ኤረትርየ ዲብ ጅቡቲ ህዬ ዲብ ዮም 16 ጁን 2008 ጠርዘቱ። ሐቆ እሊ እግል ጀዋሲስ ሐሽመት ኤረትረየ እንዴ ዐዝመው ድድ ኤረትርየ ዲብሎማስያይ ወናይ ደዓያት ፌራሮ አትበገሰት።

8. ፍንጌ ውሕዳት ኤረትርየ ወጅቡቲ ዲብ ዮም 12 ጁን 2008 ዲብ ሕዱድ ሸበህ ደግሽ ዐስከሪ ክምሰል ቀንጸ፡ ሕኩመት ጅቡቲ እብ ደሚር እኩይ እንዴ ትበገሰት እብ ገበይ ወዚር ካርጅየቱ መሐመድ ዐሊ ዩስፍ እንዴ ወዴት፡ ዲብ ዮም 29 ጁን 2008 ናይ ድወል ዐረብ መራሐመት እግል ትርከብ እግል ወሳእል እዕላም ምስር ወዐረብ ዲበ ሀበዩ ሸሬሕ፡ “እሊ ናይ ደንጎበ መዋዲት ኤረትርየ እብ እስራኤል ለትሰደ ሰበት ገብአ፡ እግል ክልነ ዲብ ብቆት ለካሬቱ፡ ከሊጅ ባብ አልመንደብ ህዬ አተላላይ አምን ወደሐን ድወል ዐረብ ቱ” እት ልብል ሐበረ። ርኢስ ጅቡቲ እስማዒል ዑመር ገሌ እብ ጀሀቱ፡ ዲብ ዮም 23 አክቶበር 2008 ዲብ ምጅልስ አምን ዲብለ ቀደመዩ ሸሬሕ፡ ክምሰል ገሌ ዲብሎማስዩን ዔማታት አሮበ ምን ፓሪስ ለሐበረዉ፡ ሐሩቀት ድወል ዐረብ ጀላብ እግል ኢልሰብብ እቱ ለትመሀዘ ናይ ሕዱድ ደግሽ እግል እስራኤል ምን አትዐገቦት እንዴ ትጀመለ፡ “ለምሽክለት ዲብ ቀበት ሰለስ ሳምን ሐቆመ ኢሰክበት፡ እት ረአስ ኤረትርየ ሐርብ እግል ንፍተሕ ቱ” እት ልብል አትፋረሀ።” ጌምያይ ርኢስ ጅቡቲ ነጂብ ጣህር ላኪን እብ ቃብል እሊ ዲብ ዮም 25 ኣፕሪል 2008 ዲበ ሀበዩ ሸሬሕ፡ “ናይ ሕዱድ ባካት ምን ሀለዮት ጄሽ ሕር ህለ፡ ምስል ኤረትርየ ክሉቅ ለዐለ ቴለል ሐርብ ህዬ ሽኑክ ህለ” እት ልብል ሕቡሩ ዐለ።” እሊ ዲብ ሕድ ለይበይእ ሸሬሕ ረስሚ ጅቡቲ፡ ቅያደት ጅቡቲ ቀደሙ እብ ናይ እዲነ ወመንጠቀት ጀሃት ዲበ ዳለ እቱ ሲናርዮ እንዴ ትሰሐበ ዲብ ተማስ ክምሰል ትሽመመ ለለሐብር ቱ። ዶሩ ህዬ እብ ናይ በረ ቅዋት እግለ ተሐደደ እሉ ወቀይ እት ፍዕል እግል ለውዐል ምን ስታቲብ ለለሐልፍ ኢኮን።

ምናተ ምን ሒለቱ ለለዐቤ ዶር እግል ለአግዴ ዲበ ልትዌነቅ እቱ ለዐለ ወክድ፡ እግለ ናይ ድወል ምውዳቅ ጸሓይ ጌምየት ዐስከርዩን ለሐበረዉ እንዴ ሰምዐ፡ ዲብ ዕፌ ተማሲል እንዴ ኢገብእ፡ እብ ክሉ መቃዩስ ምስለ ምኑ ለተዐቤ ቅወት ዲብ ሜዳን ዐስከርየት ለአቴ ክምሰል ህለ ለትረሰዐ መስል ዐለ። ገብአ ህዬ፡ እግለ ብዕዳም ለአዳለዉ እግሉ ኤታን እት ፍዕል እንዴ ኢለውዕል ክምሰል ኢለአቀብል ለአደፋርስ ምንመ ዐለ፡ ደገድግ ክምሰል ገብአ፡ ቅዋት ኤረትርየ ሕዱዱ እንዴ ተዐደ ዲብ ከርስ ምድር ጅቡቲ እግል ኢልእቴ ሰበት ፌርሀ፡ አስክለ ዐለ እቱ አቅበለ። ኤረትርየ ሕዱደ እግል ትትዐዴ ክምሰል ኢኮን ህዬ እብ ገሌ ፌተቹ ተሐበረዩ። ሰብ ሰልጠት ኤርትርያመ እብ ጀሀቶም ዲብ ምድር ግዋሬሁ ሸዐብ ጅቡቲ ሽብርመ ትግበእ ንየት አው ጠለብ ክምሰል አለቡ፡ ሖ ሸዐብ ጅቡቲ ህዬ

ፈረንሰ እብ ኣሳስለ ዲብ ዮም 27 ጁን 1977 ምስል ጅቡቲ ለፈርመት እቱ ዐስከርያይ እትፋቅ፡ ምነ ዐስከርያይ ደግሸ ለገብአ እቱ ባካት ሐድ 20 ኪሎ ምትር እተ ሪመ ባካት ሙልሓሊ (ደርዔለ) ዲበ ትትበህል ኣካን መዐስከር ከወነ።

9.ኤረትርየ እግለ በርናምጅ ለትመሀዘ ናይ ሕዱድ ኣከይ-መቅርሕ እግል ኣስከቦት እግለ ማይ ነዲፍ እግል ሐምረኅት ልትባደሮ ለዐለው ናይ መንጠቀት ወእዲነ ቅዋት በክት እግል ክልኣት፡ ዲብ ናይ ክልኢተን ድወል ደረጀት እግል ሐደዶቱ ዲበ ትጻገም እቱ ለዐለ ወክድ፡ ጅቡቲ ድድ ኤረትርየ ምን ኣማን ለሬመ ሸክዋት ዲብ ትነሽር እግለ ቀድየት ኣስክ ኢ.ጋድ፡ እተሓድ ኣፍሪቀ፡ ኣልጃምዐ ኣልዐረብየ፡ መነዘመት ሙእተመር እስላም፡ መነዘመት ፍራንክፎን ወምጅልስ ኣምን ዲብ ዐደዮቱ ትሳሰዐ።

10. ለለትዐጅብ ምጅስል ኣምን እንዴ ኢከጅል፡ “ኤረትርየ እብ በዐል ምግብ እግል ልግበአ ለጠልበየ ናይ መንጠቀት ወዐለም መሓብር ረፍደት፡ እግል ጅህድ ኣሚን ዓምመ ቂመት ይሀበቱ” ብሀል ዐለ። ምናተ ምጅስል ኣምን፡ እግለ ልትሃገው እቦም ለዐለው መነዘማት በሀለት ኢ.ጋድ፡ እተሓድ ኣፍሪቀ፡ ኣልጃምዐ ኣልዐረብየ፡ መነዘመት ሙእተመር እስላም፡ ምጅልስ ኣምን ወእዳረት ኣሜሪከ፡ እብ ሰበትለ ዲብ ዮም 10 ጁን 2008 ለሳደፈ ሐደስ ዲብ ምድር እንዴ ኢልብሕሶ፡ እብ ሸፋግ ኤረትርየ ክምሰል ሰቀው ለልትአመር ቱ። ምሰል ምጅልስ ኣምን እግል ኖሱ ዲብ ዮም 12 ጁን 2008 ዲብለ ኣፍገረዩ ሻፍግ ሸሬሕ፡ እግለ “ኤረትርየ ድድ ጅቡቲ ዲብ ራስ ዱሜረ ወጀዚረት ዱሜረ ወዴተ” ለትብል ዐመልየት ዐስከርየት ክምሰል ሰቀት ልትአመር። ሐቆ 13 ኣምዕል በሀለት ዲብ ዮም 25 ጁን 2008 ዲብለ ኣፍገረዩ ብዕድ ሸሬሕ ህዬ ኣሚን ዓም መነዘመት ምጅልስ ቅራን ባንኪሞን ኣስክ ጅቡቲ ወኤረትርየ “መርማሪ ልኡክ” እግል ልልአክ ጠልበ።

ምጅልስ ኣምን እንዴ ትባደረ እግል ኤረትርየ ክምሰል ሰቀ፡ እግለ ኣሰልፍ ለአሰሰየ ሸክወት ደሊል እግል ልርከብ እለ መመርምራይ ወፍድ ኣስክ ኤረትርየ ወጅቡቲ እግል ልንደእ ክም ትላከ ቄርኣይ ልብ ካሪ እሉ ህለ። ሰበት እሊቱ ህዬ እብ ቃብሉ ነፈር መነዘመት ምጅስል ቅራን ላተ ኤረትርየ፡ ኣስክ ለጻሐተ ትትኣከድ ምጅርመት ጋብአት ህሌት በህለት ቱ። ዐንገላሊሾ መዋዲት ምጅልስ ኣምን ህዬ እሊቱ። ለተሀየበዩ ትእዛዝ እምበል በሐስ እተ ፍዕል ለለውዕል መሻቀዩ እዳረት ኣሜሪከ ክምቱ ልትአመር። ጀዚረት ራስ ዱሜረ ዲብ ዮም 10 ጁን 2008 ልግበእ ወቀደመ ኣው ግራህ ሐርብ ለኢ.ገብአ እተ ኣካን ዲብ እንተ፡ ምጅልስ ኣምን “ፍንጌ ኤረትርየ ወጅቡቲ ዲብ ጀዚረት ዱሜረ ሐርብ ገበአ” ልብል ዲብ ህለ፡ ምን እየ እንዴ ትበገሳ ለረክበየ ሐብሬ ተ? ምጅልስ ኣምን መመርምራይ ወፍድ ንድኣት ሌጠ እንዴ ኢ.ገብእ፡ ለልኡክ ላኪን ኣስክ ጀዚረት ዱሜረ ኢ.በጽሐ። ሰበቡ ዲበ ጀዚረት ሚ ክምሰል ገብአ ሐብሬ ሳብተት ሰበት ኣለቡ። ለኣማን

ክምሰል እለ ለትበሀለት እት እንተ ላኪን፡ “ኤረትርየ ድድ ጅቡቲ ዐመልየት ዐስከርየት ሀረሰት” ዲበ ልብል መብደአ ሰብተት።